

Державна служба якості освіти України. (2023). *Звіт про діяльність за 2022 рік*. <https://sqe.gov.ua>

Міністерство освіти і науки України. (2020). *Стратегія розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року*. <https://mon.gov.ua>

Міністерство освіти і науки України. (2021). *Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах ПТО (Наказ № 509)*. <https://mon.gov.ua>

Міністерство освіти і науки України. (2024). *Дорожня карта розвитку професійно-технічної освіти до 2030 року*. <https://mon.gov.ua/news/mon-proponue-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proekt-dorozhnoi-karti-rozvitku-profesiynoi-profesiyno-tekhnichnoi-osviti-dlya-osib-z-invalidnistyu-ta-inshikh-malomobilnikh-grup-naselennya-na-peri>

Міністерство освіти і науки України. (2024). *МОН вивчає досвід інклюзивної професійної освіти Великої Британії*. <https://mon.gov.ua>

— 90 —

УДК [377.014.6:005.6]:340.134(436)

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В АВСТРІЇ

Ольга Гайдук,
кандидат педагогічних наук, старший
науковий співробітник відділу зарубіжних
систем професійної освіти Інституту
професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0002-2290-6669>
e-mail: olyagayduk@ukr.net

Анотація. Досліджено законодавче забезпечення професійної освіти в Австрії. Становлення австрійської системи забезпечення якості професійної освіти відбувалось відповідно до євроінтеграційних процесів ПОН у ЄС. Запуск «Ініціативи якості професійної освіти» (VET quality initiative – QIBV) у 2004 році став значним кроком до

забезпечення якості в системі ПОН Австрії. З 2021–2022 навчального року протягом двох років впроваджувалася нова система управління якістю для шкіл (quality management system for schools – QMS), у якій QIBB об'єднано з Рамкою якості для загальноосвітніх шкіл. Відповідно до змін у системі забезпечення якості оновлювалось і законодавче забезпечення ПОН Австрії.

Ключові слова: якість професійної підготовки, професійна освіта, Австрія.

LEGISLATIVE QUALITY ASSURANCE OF VOCATIONAL EDUCATION IN AUSTRIA

Olha Haiduk,

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Researcher Sciences of the Department
of Foreign Vocational Education Systems
of the Institute of Vocational Education of the
NAES of Ukraine*

Abstract. The legislative support for vocational education in Austria was studied. The formation of the Austrian system of quality assurance for vocational education took place in accordance with the European integration processes of VET in the EU. The launch of the «VET quality initiative – QIBB» in 2004 was a significant step towards quality assurance in the VET system in Austria. From the 2021-2022 academic year, a new quality management system for schools (QMS) was implemented for two years, in which QIBB was combined with the Quality Framework for General Education Schools. In accordance with changes in the quality assurance system, the legislative support for VET in Austria was also updated.

Keywords: quality of vocational training, vocational education, Austria.

Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у країнах Європейського Союзу має свій історичний розвиток. Зокрема чітке визначення детальних адміністративних і процедурних заходів поняття «забезпечення якості професійної освіти і навчання (ПОН)» з'явилося у сфері політики ЄС близько 30 років тому. У 1994 р. було прийнято «Резолюцію Ради (94 /

С 374 / 01) щодо якості та привабливості професійного навчання». У 1995 р. «Висновки Ради (95 / С 207 / 03) щодо важливості та наслідків якості професійної підготовки», запропонували державам-членам покращувати якість ПОН і розвивати разом із соціальними партнерами обмін інформацією та досвідом для просування методів та інструментів оцінювання якості (Watters, 2015, с. 25).

Результатом процесу пошуку загальної системи забезпечення якості у країнах ЄС було створення системи EQAVET на основі Рекомендацій Європейського Парламенту та Ради від 18 червня 2009 р. «Про створення Європейської довідкової системи забезпечення якості професійної освіти та навчання». Цю довідкову базу було створено на допомогу країнам-членам ЄС та країнам-учасникам у розробленні, вдосконаленні, керівництві та оцінюванні якості власних систем ПОН (Кулалаєва & Гайдук, 2022, с. 73).

В Австрії створення системи забезпечення якості професійної освіти відбувалось відповідно до трансформаційних процесів ПОН у ЄС, утім має специфічні особливості.

Запуск «Ініціативи якості професійної освіти – QIBB» (VET quality initiative – QIBB) у 2004 році став значним кроком до розвитку якості та забезпечення якості в австрійській системі ПОН. Ця спільна ініціатива всіх австрійських професійних шкіл ознаменувала розробку та впровадження системи якості, яка включає школи, наглядову раду школи та Федеральне міністерство освіти, мистецтва та культури як вищий орган освіти, і яка усвідомлює, визначає та процедурно описує якість як повний цикл – від керівних принципів до оцінювання та заходів модифікації. Окрім цього було запроваджено стандарти професійної освіти, тобто компетентності, яких повинні досягти випускники установ професійної освіти по завершенню навчання. З метою підтримки розвитку якості професійної освіти в 2007 році був створений Австрійський центр якості професійної освіти (Österreichische Referenzstelle für Qualität in der Berufsbildung (ARQA)).

З 2006–2007 рр. австрійські професійні школи почали використовувати систему управління якістю (QIBB – Qualitätsinitiative Berufsbildung). Ініціатива якості ПОН, що була започаткована Головним управлінням ПОН Міністерства Освіти у 2004 році як добровільна, вже у 2011 році стала обов’язковим завданням для всіх австрійських професійних шкіл. QIBB базується на методології забезпечення якості та вдосконалення (цикл Демінга) або циклу якості (PDCA Cycle), котрий складається з чотирьох фаз (постановка цілей та

стратегічне планування; правила і регламент впровадження, постійний моніторинг та вимірювання результатів, відповідно до наперед визначених цілей; аналіз чинників, що сприяють якості та управлінню змінами з урахуванням досягнутих результатів; контроль – починає новий цикл постійного вдосконалення, а отже нове стратегічне планування та постановка цілей, адаптовані до нових розробок (Кулалаєва & Гайдук, 2022, с 74).

З 2009 року стає необхідним проводити регулярні перевірки ефективності та звіти про якість. QIBB також було запропоновано проведення експертної оцінки для професійних шкіл і коледжів у рамках Ініціативи якості професійної освіти. Процес експертної перевірки здійснюється групою зовнішніх експертів, яких запрошують оцінити якість різних сфер приймаючої сторони (професійної школи).

З початку 2021–2022 навчального року протягом двох років поступово впроваджувалася нова система управління якістю для шкіл ([quality management system for schools](#) – QMS), у якій QIBB об'єднало з Рамкою якості для загальноосвітніх шкіл (Quality framework for general education schools – SQA). Основою для цього є зміст нової рамки якості (набула чинності з січня 2021 року).

Цілі QMS включають:

- знати, якими здатностями володіють студенти і як можна далі розвивати їхній потенціал;
- сприяти співпраці вчителів;
- формулювати цілі розвитку школи та регулярно контролювати досягнення цих цілей;
- належним чином розподілити обов'язки та компетенції в межах школи;
- перебувати в активному обміні та тісній співпраці із зовнішніми партнерами.

Іншим важливим елементом забезпечення якості 5-річних шкільних програм ПОН є частково стандартизований випускний іспит, який було запроваджено в навчальному році 2015/2016. Він складається зі стандартизованих іспитів з мови навчання (найчастіше німецької, але також словенської, хорватської та угорської), з прикладної математики та з іноземної мови (англійської, французької, італійської чи іспанської). Завдання для цих іспитів, а також тривалість і час їх проведення встановлюються централізовано для всієї Австрії. Уніфіковано визначені екзаменаційні завдання та критерії оцінювання, що головним чином спрямовані на забезпечення об'єктивності та

надійності результатів іспиту та сприяють прозорості та порівнянності підсумкового іспиту.

Федеральний інститут забезпечення якості в австрійській шкільній системі (The Federal Institute for Quality Assurance in the Austrian School System – IQS), запроваджений у липні 2020 року, здійснює моніторинг освіти та забезпечує аналіз та наукову експертизу для подальшого доказового розвитку шкільної системи.

У системі дуальної ПОН на додаток до регулярного пристосування учнівських професій до економічних і технологічних розробок також здійснюється багато заходів із забезпечення якості. Ці заходи включають акредитацію навчальних компаній: кожна компанія, яка хоче навчати учнів, зобов'язана пройти процес акредитації. Вона складається з іспиту, який проводить бюро учнівства у співпраці з Трудовою палатою, щоб перевірити, чи відповідає компанія правовим і корпоративним передумовам для навчання учнівства для навчання знанням і навичкам, передбаченим у профілі компетентності.

У 2013 році Міністерство економіки створило клірингову палату для випускних іспитів у Інституті професійної освіти (IBW Austria) – Дослідження та розвиток у ПОН (Research and Development in VET), відповідальну за забезпечення єдиного стандарту якості, шляхом перевірки завдань випускного іспиту учнівства, оцінювання вказівок і пропонувань рішень на відповідність положенням про іспит, правильність предмета, його практичну значущість і дидактичну якість.

Випускний іспит організовується кабінетами (офісами) учнівства і складається перед екзаменаційною комісією. Це гарантує, що навчання та визнання придатності розділені, що значно сприяє об'єктивності та гарантії якості (Cedefop, & ibw Austria – Research & Development in VET, 2023).

Законодавче забезпечення якості у професійній освіті Австрії відображено у федеральних та земельних законах. У першу чергу мова йде про «Федеральний закон про професійну освіту» («Berufsausbildungsgesetz» – BAG), вперше ухвалений 1969 року в Австрії (з останніми змінами й доповненнями 02.10.2022). У параграфі § 1a «Цілі професійної освіти – якісний менеджмент» («Ziele der Berufsausbildung – Qualitätsmanagement») виокремлено ключові цілі й заходи, спрямовані на реалізацію завдань професійної підготовки майбутніх фахівців. (Berufsausbildungsgesetz, 2022). Загалом цей закон забезпечує правову основу для мотивації здобувачів професійної освіти до навчання впродовж життя, модуляризації учнівства з метою зробити

професійну освіту і навчання більш гнучкими і відповідними до галузевих потреб.

Окрім того Закон про професійну освіту (BAG) передбачає, що правила навчання для професій учнівства повинні переглядатися та модернізуватися принаймні кожні 5 років, оскільки необхідно, щоб усі професії учнівства відповідали останнім професійним і технічним стандартам і швидко реагували на економічні та соціальні зміни. З цією метою, відповідно до закону, результати поточних досліджень і розробок повинні бути враховані, а відповідальним установам необхідно доручити завдання розвитку якості (Berufsausbildungsgesetz, 2022).

Федеральний закон про національну структуру кваліфікацій (Nationaler Qualifikationsrahmen (NQR-Gesetz)) набув чинності 15 березня 2016 року та офіційно встановив NQF в Австрії (Bundesgesetz über den Nationalen Qualifikationsrahmen (NQR-Gesetz), 2016). Цей документ ознаменував завершення розширеного процесу розробки щодо визначення ключових моментів НРК із залученням широкого кола зацікавлених сторін. Закон про НРК тепер забезпечує чітку основу для розподілу кваліфікацій у Австрії.

Рамки якості для шкіл відповідають визначенню та опису якості шкіл, регульованих у розділі 2 § 5 Закону про освіту (Bildungsdirektionen-Einrichtungsgesetz, 2017). У ньому зазначено: щоб забезпечити якісне виконання завдання австрійської школи, згідно з розділом 2 Закону про організацію шкіл (Schulunterrichtsgesetz – SchUG, 1986), а також ефективно та прозоро використовувати ресурси, необхідно створити систему контролю якості (управління якістю, освітній моніторинг і контроль ресурсів), який охоплює всі рівні шкільної адміністрації та школи, а також узгоджується з відповідними цілями та передбаченими заходами у відповідному Федеральному законі про фінанси (Bundesfinanzgesetz).

Рамки якості для шкіл є частиною Постанови про контроль освіти (Bildungscontrolling-Verordnung) і утворює обов'язкову основу з точки зору змісту, для системи управління якістю, яка буде створена в школах і на всіх рівнях шкільної адміністрації. Структура якості для шкіл була розроблена в багатоступеневому процесі за участю практиків з усіх рівнів шкільної системи, а також вчених; вона сама є предметом процесу розробки якості і оцінюється через регулярні проміжки часу і за необхідності переглядається.

Важливими документами для забезпечення якості ПОН є: Розпорядження Федерального міністра освіти, науки та досліджень щодо управління якістю школи (SQM-VO) (Gesamte Rechtsvorschrift für Schulqualitätsmanagement, 2019); Наказ BMBWF (GZ 2020-0.810.773), що визначає початок впровадження QMS, набрання чинності рамкової основи якості для шкіл у січні 2021 року (Qualitätsmanagementsystem für Schulen (QMS): Beginn der Implementierung und Inkrafttreten des Qualitätsrahmens für Schulen, 2020); інший наказ BMBWF (GZ 2021-0.752.306) регулює впровадження фази 2 QMS у 2021/22 та 2022/23 навчальних роках (Erlass zum Qualitätsmanagementsystem für Schulen (QMS): in den Schuljahren 2021/22 und 2022/23, 2021).

Забезпечення якості ПОН в Австрії є диференційованим і постійним процесом. Регулярне оновлення навчальних програм і планів навчання є основною частиною забезпечення якості, і багато інших заходів вживаються для підтримки привабливості ПОН серед учнів і компаній і для забезпечення визнання кваліфікацій.

Ініціатива з якості ПОН (QIBV та QMS) для шкільної професійної освіти встановлює рамкові умови таким чином, щоб гарантувати успішне викладання та навчання. Визначені процеси та інструменти дозволяють систематичне планування, спостереження, документування, оцінку та аналіз якості процедур і результатів.

Список посилань

Кулалаєва, Н., & Гайдук, О. (2022). Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в умовах дуальної форми навчання: європейський досвід. *Professional Pedagogics*, 1(24), 71-80. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.71-80>

Bildungscontrolling-Bericht. Teil 1 (2019). https://www.bmbwf.gv.at/dam/jcr:d92c0ce7-142b-40f5-bdc8-6214afa4f467/nbb2021_01.pdf

Bundesgesetz über die Ordnung von Unterricht und Erziehung in den im Schulorganisationsgesetz geregelten Schulen (Schulunterrichtsgesetz – SchUG) (1986). <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung/Bundesnormen/10009600/SchUG%2c%20Fassung%20vom%2024.03.2025.pdf>

Bundesgesetz über den Nationalen Qualifikationsrahmen (NQR-Gesetz) (2016).

https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2016_I_14/BGBLA_2016_I_14.pdf

Cedefop, & ibw Austria – Research & Development in VET (2023). Vocational education and training in Europe – Austria: system description. In Cedefop, & ReferNet. (2024). Vocational education and training in Europe: VET in Europe database – detailed VET system descriptions [Database]. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/austria-u3>

Das Bildungsdirektionen-Einrichtungsgesetz (BD-EG) behandelt das Thema Qualitätsmanagement in § 5 (Bildungscontrolling): BGBl. I Nr. 138/2017 vom 15.9.2017 (2017) https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2017_I_138/BGBLA_2017_I_138.pdf

Elizabeth Watters (2015). Promoting quality assurance in vocational education and training: The ETF approach. Report. https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/B77049AC22B5B2E9C125820B006AF647_Promoting%20QA%20in%20VET.pdf.

Ein Erlass des BMBWF (GZ 2020-0.810.773) Qualitätsmanagementsystem für Schulen (QMS): Beginn der Implementierung und Inkrafttreten des Qualitätsrahmens für Schulen (2020). https://www.qms.at/images/Erlass_2020-0.810.773.pdf

Ein Erlass des BMBWF (GZ 2021-0.752.306) Erlass zum Qualitätsmanagementsystem für Schulen (QMS): in den Schuljahren 2021/22 und 2022/23 (2021). https://www.qms.at/images/Erlass_QMS_03-11-2021_GZ_2021-0.752.306.pdf

Gesamte Rechtsvorschrift für Schulorganisationsgesetz (1962). <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung/Bundesnormen/10009265/SchOG%2c%20Fassung%20vom%202023.03.2025.pdf>

Gesamte Rechtsvorschrift für Berufsausbildungsgesetz (2022). <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung/Bundesnormen/10006276/BAG%2c%20Fassung%20vom%202022.10.2022.pdf?FassungVom=2022-10-02>

Verordnung des Bundesministers für Bildung, Wissenschaft und Forschung betreffend das Schulqualitätsmanagement (SQM-VO) StF: BGBl. II Nr. 158/2019

Gesamte Rechtsvorschrift für Schulqualitätsmanagement (2019). <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung/Bundesnormen/20010681/SQM-VO%2c%20Fassung%20vom%202024.03.2025.pdf>